

Tarih:

T.C. Afyon Kocatepe Üniversitesi
Teknoloji Fakültesi
Mekatronik Mühendisliği Bölümü
Elektrik Devre Temelleri Dersi
Deney Föyü

Dr. Öğr. Üyesi Murat ALÇIN
Arş. Gör. Havva ÖZYILDIZ

2024-2025 Eğitim Öğretim Yılı
Güz Dönemi
Temel Elektrik Elektronik

Tarih:

Deney 1: Osiloskop İncelemesi

Deneyin Amacı: Osiloskobun kullanım prensiplerinin incelenmesi ve osiloskop vasıtasıyla temel elektriksel ölçümlerin gerçekleştirilmesi.

Deneyde Kullanılacak Malzemeler:

1. DC Güç Kaynağı
2. Sinyal Jeneratörü
3. Çeşitli Dirençler (1 K Ω , 2 K Ω , 4.7 K Ω , 10 K Ω , 6.8 K Ω , 330 Ω , 560 Ω , 220 Ω , 470 Ω)
4. Osiloskop

Ön bilgiyi okuyunuz. Bilmediğiniz bilgiler ve/veya terimler hakkında araştırmınızı yaparak derse katılım sağlayınız.

Ön Bilgi:

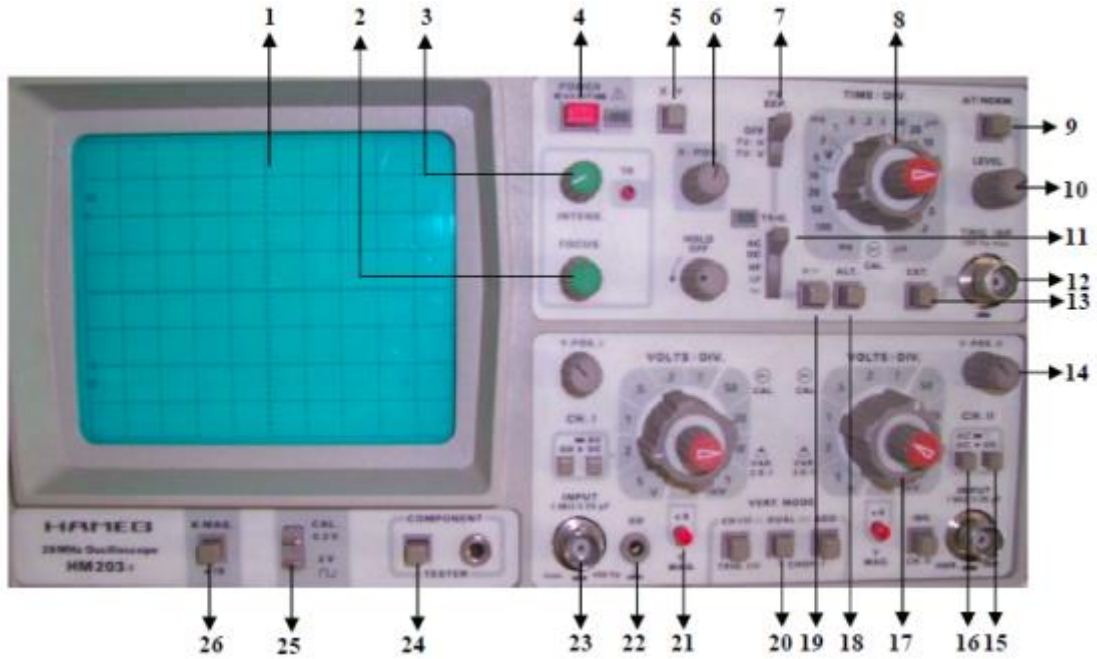
Özellikle AC ölçümlerin gerçekleştirilmesinde kullanılan ve pratik olarak birçok değişimin görülmesini sağlayan osiloskoplar çok önemli ölçüm cihazları arasında yer almaktadır. Osiloskop, devre elemanlarının karakteristiklerinin çıkartılmasında ve zamana bağlı olarak değişen gerilimlerin incelenmesinde kullanılan bir ölçü aleti olup, çok hızlı değişen bir veya birden fazla sinyalin aynı anda incelenmesinde, genlik, frekans ve faz ölçümlerinde kullanılır. Osiloskop ile ilgili temel bilgiler aşağıda sunulmuştur:

Prob : İncelenecek işaretlerin osiloskop cihazına aktarılması için kullanılır. Probun ucunda genellikle krokodil konektörü şeklinde bir toprak bağlantısı bulunur. Osiloskop problemleri x1 ve x10 şeklinde ayarlanabilirler: x1 : izlenen sinyali bozmadan ve değiştirmeden osiloskoba ulaştırır. x10 : izlenen sinyal onda birine zayıflatılarak osiloskoba ulaştırılır. Bu takdirde, sinyalin gerçek genlik değeri ekranda görünen değeri 10 katıdır.

1. Ekran : Yatay ve dikey çizgilerle bölünmüş bir koordinat sistemine sahip osiloskop ekranı.
2. Odaklama : Ekrandaki benek ya da çizginin uygun netlikte ayarlanmasını sağlar.
3. Parlaklık : Ekrandaki çizginin parlaklığını ayarlamakta kullanılır.
4. Güç: Osiloskop cihazının aç/kapa düğmesidir. Cihaz çalışır durumda iken bu düğmenin yanındaki yeşil LED yanar.
5. Faz Farkı Ölçümü: Lissajous eğrilerini kullanarak işaret frekanslarının karşılaştırılmasını sağlar.
6. Yatay Pozisyon :Bu düğme ile ekrandaki görüntünün yatay olarak hareket ettirilmesi sağlanır.
7. TV Sinyali : TV sinyallerinin incelenmesi için kullanılmaktadır.
8. Zaman Ayarı: Bu komütatör vasıtası ile yatay tarama değerleri seçilerek zaman eksenini olan yatay eksenin ölçeklendirilmesi yapılır.
9. Mod Seçme: Tetikleme modunun seçilmesini sağlar.
10. Seviye: Tetikleme istenen bir noktadan başlamasını sağlar.
11. Kuplaj: Tetikleme devresi ile tetikleme kaynağı arasındaki kuplaj çeşidinin seçilmesini sağlar.
12. Harici Tetikleme Girişi: Dışarıdan uygulanabilecek olan tetikleme sinyali için bağlantı noktasıdır.
13. Harici Tetikleme Seçici: Harici tetikleme aktif hale getirmede kullanılmaktadır.
14. Dikey Pozisyon :Bu düğme ile ekrandaki görüntünün dikey olarak hareket ettirilmesi sağlanır.

Tarih:

- 15-16 Giriş Kuplaj Seçici: Her bir kanal için bir tane bulunur ve düşey kuvvetlendirici girişine uygulanacak işarete ait kuplaj seçiminin yapılmasını sağlar.
17. Genlik Ayarı: Dikey eksenin ölçeklendirilmesini sağlar.
- 18: Yüksek frekanslı iki işaretin aynı anda ekranda görüntülenebilmesini sağlar.
19. Ölçülen işaretin negatif halini görmekte kullanılır.
20. Dikey Mod Seçimi: Kanal I ve II'ye ait modların seçiminde kullanılır.
21. Dikey Eksen Kuvvetlendirici: İlgili olduğu kanala ait işaretin osiloskop ekranında 5 kat daha genlikli olarak görülmesini sağlar.
22. Toprak: İki kanala ait ölçülecek ortak nokta olduğu zaman kullanılır.
23. Kanal Girişi: Ölçülecek sinyallerin bağlantı noktası olan BNC sokettir.
24. Eleman Test Edici: Direnç, kapasitör ve diyod gibi elemanların sağlamlığını test etmede kullanılmaktadır.
25. Kalibrasyon: Osiloskobun özelliklerini test etmeye yarayan kare dalga osilatördür. Osiloskobun test edilmek istenen kanalına prob yardımıyla uygulanır.
26. Yatay Eksen: İşaretin periyodunun 10 kat artırılmış gibi görülmesini sağlar.

Şekil 1.1 Genel Amaçlı Kullanılan Osiloskop Görüntüsü

DALGA BİÇİMLERİ:

Bilindiği gibi pil, akümülatör,... vb. gerilim kaynaklarının ürettikleri gerilim ve akımlar (DC) zamanla değişim göstermeyen büyüklüklerdir. DC ölçen Voltmetre veya Ampermetreler kullanılarak kolaylıkla ölçülebilirler. Oysa Sinüs, Kare, Üçgen,... vb. dalga biçimleri zamana bağlı olarak değişirler. Bu tür dalga biçimleri için, DC işaretlerden farklı olarak Ani Değer, Tepe Değer, Tepeden Tepeye Değer, Ortalama Değer ve Etkin Değer gibi tanımlamalar yapılır. Sinüs, Kare ve Üçgen biçimli gerilimlerin etkin değerleri ile tepe değerleri arasındaki doğrusal ilişki aşağıdaki çizelgede verilmiştir.

Tarih:

Dalga Biçimi	Tepe Değer V_T (V)	Tepeden Tepeye Değer V_{TT} (V)	Etkin Değer V_{et}
Sinüs	A	2A	$A/\sqrt{2}$
Kare	A	2A	A
Üçgen	A	2A	$A/\sqrt{3}$

Bu değerlerden bazıları (ortalama ve etkin değer gibi) uygun ölçü aletleri kullanılarak ölçülebilir ancak bu ölçü aletleri bize ölçülen gerilim ya da akım biçimi, tepe değeri, tepeden tepeye değeri veya ani değeri hakkında bir bilgi veremez. Bütün bunların dışında, değişken bir gerilimin Sıklık (Frekans) ya da Dönem (Periyot) 'inin bir ampermetre veya voltmetre ile ölçülmesi olanaksızdır. İşte Osiloskop kullanımı böyle durumlarda avantaj sağlamaktadır. Osiloskoplar gerilim ölçen aygıtlardır. Yani devredeki her hangi iki düğüm arasına (tıpkı voltmetre gibi) paralel bağlanırlar ve o iki nokta arasındaki gerilimin biçimini ekranlarına yansıtırlar. Osiloskop üzerinde yer alan kademeli seçici anahtarların (komütatörlerin) kademe değerleri ve ölçeklendirilmiş ekrandaki dalga biçimi değerlendirilerek, daha önce söz edilen büyüklüklerin ölçülmesi sağlanır. Osiloskop ekranının yatay eksenini (X eksenini) zamanı, dikey eksenini (Y eksenini) ise gerilimi göstermektedir. Osiloskobun yatay tarama hızını gösteren TIME/DIV kademeli anahtarının gösterdiği değer; yatay ekseninde bir kare uzunluğun (div) karşılık geldiği zamanı gösterir. Osiloskoplarda çoğunlukla ekranda aynı anda iki gerilimi birlikte görebilmeyi sağlamak amacıyla iki adet giriş ve iki adet dikey saptırma katı (iki adet Y kanalı) yer alır. Böyle durumlarda her iki işaretin yatay saptırmaları (Time/Div) birlikte değişmesine karşın her ikisinin dikey saptırmaları ayrı ayrı değiştirilebilir. Yatay saptırmadakine benzer biçimde, dikey saptırmaya ait VOLT/DIV kademeli anahtarlarla seçilen değerler, o kanaldaki gerilim için, ekrandaki 1 birimlik (1 Div) uzunluğun kaç Volt değerine karşılık geldiğini gösterir. Örneğin; 1. kanalın Volt/Div komütatörü 1 V, 2. kanalın Volt/Div komütatörü 5 V değerini gösteriyorsa, ekrandaki dikey doğrultudaki (Y eksenini) 1 Div (1 cm) uzunluğun, 1. kanaldaki işaret için 1 Volt, 2. Kanaldaki işaret için ise 5 Volt'a karşılık geldiğini belirtmektedir.

Deney Adımları

1. Zamanla Değişmeyen (DC) gerilimlerde genlik ölçümü gerçekleştiriniz.
  - a. DC kaynaktan multimetre yardımı ile 1 Volt kaynak gerilimi sağlayınız.
  - b. Osiloskopun 1. Kanalı GND konumuna getirerek ekrandaki görüntüyü (yatay düz çizgi) ekranın en altındaki ölçü çizgisi ile karşılaştırınız.
  - c. Osiloskopun 1. kanalının girişini DC güç kaynağı çıkışına bağlayınız
  - d. İlgili kanalın Volt/Div anahtarını 0.2 kademesine getiriniz ve kanal girişini DC konumuna getiriniz.
  - e. Ekranda görülen görüntünü dikey sapma miktarını (Div) ölçünüz. Bu değeri Volt/Div kademesinin gösterdiği değerle çarparak DC gerilim değerini hesaplayınız.
  - f. Aşağıdaki verilen tablodaki değerler için işlemi tekrarlayınız.

Tablo 1.2. DC Gerilim Değişimi Ölçümü

Sayısal Voltmetre	Volt/Div Kademesi	Görüntünün Sapması	Osiloskop Ölçümü
1.0 V	0.2	5.0	1.0 V
2.5 V			
4.5 V			
8.3 V			

Tarih:

2. Zamanla Değişen (AC) Gerilimlerde Genlik Ölçümü gerçekleştiriniz.

- Fonksiyon üreticini Sinüs biçimine ve frekansını (yaklaşık) 1 kHz'e ayarlayınız. 1. kanal girişini GND konumunda iken görüntüyü ekranın ortasındaki yatay ölçek çizgisi ile çakıştırınız ve fonksiyon üreticinin çıkışını osiloskopun 1. kanal girişine bağlayınız.
- Osiloskopun 1. kanal düşey saptırmasını 0.5 Volt/Div konumuna getiriniz.
- Ekranda görülen Sinüs biçimli işaretin tepeden tepeye değerini 6 birim (Div) olacak şekilde, fonksiyon üreticinin çıkış genliğini ayarlayınız. Bu durumda ölçülen gerilimin değeri, $V_{TT}=0.5 \text{ Volt/Div} * 6 \text{ Div} = 3 \text{ Volt}$ olacaktır. Bu değeri kullanarak aynı gerilimin Tepe Değerini (V_T) ve Etkin Değerini (V_{Tet}) hesaplayarak Çizelge-2'ye yerleştiriniz.
- Fonksiyon üreticinin çıkışına sayısal voltmetreyi bağlayarak, gerilimin etkin değerini ölçünüz ve osiloskop kullanarak ölçülen değer ile karşılaştırınız.
- Farklı değerli sinüsler, kare ve üçgen dalgalar için yukarıdaki işlemleri tekrarlayarak Tablo 1.3'ü doldurunuz.

Tablo 1.3. AC sinyal ölçüm tablosu

	Volt/Div	Sapma (Div)	V_{TT} (V)	V_T (V)	V_{Tet} (V)	Sayısal Voltmetre (V)
SİNÜS			3			
			5			
			8			
			10			
KARE			3			
			5			
			8			
			10			
ÜÇGEN			3			
			5			
			8			
			10			

3. Zamanla Değişen (AC) Gerilimlerde Dönem (Periyot) ve Sıklık (Frekans) Ölçümü gerçekleştiriniz.

- Fonksiyon üreticini sinüs biçimli ve $V_{TT}=3 \text{ V}$ olacak biçimde ayarlayınız.
- Frekans sayıcı (Frekansmetre) yardımıyla çıkış frekansını 100 Hz değerine ayarlayınız ve osiloskopun 1. kanalına uygulayınız.
- Time/Div kademeli anahtarını uygun bir konuma getirerek, ekranda bir periyodun tam olarak görünmesini sağlayınız.
- Bu durumda bir periyodun yatay ekseninde kaç kare (Div) uzunluğunda olduğunu belirleyerek işaretin periyodunu hesaplayınız.

Tarih:

- e. $f = 1/T$ bağlantısından yararlanarak frekansı hesaplayınız ve bu değerleri Tablo 1.4'te yazınız.
- f. Farklı frekanslar için (1.5 kHz, 4.8 kHz, 12 kHz, 25 kHz) aynı işlemleri tekrarlayarak Tablo 1.4'ü doldurunuz.
- g. Frekansmetrenin gösterdiği değerlerle, osiloskop kullanarak ölçtüğünüz frekans değerlerini karşılaştırınız.

Tablo 1.4. Frekans Ölçümü Tablosu

Frekansmetre (Hz)	Time/Div	Dönem (Div)	Dönem (s)	Sıklık (Hz)
100 Hz				
1500 Hz				
4800 Hz				
12000 Hz				
25000Hz				

Tarih:

Afyon Kocatepe Üniversitesi
Teknoloji Fakültesi
Mekatronik Mühendisliği
Elektrik Devre Temelleri
Deney 1 Raporu

DENEYİ YAPAN:

Numara	Adı-Soyadı	E-mail	İmza
--------	------------	--------	------

1. Tablo 1.2, Tablo 1.3 ve Tablo 1.4 ü raporda veriniz. Deney boyunca yapılan tüm ölçümlere yer veriniz.
2. Bir osiloskop ekranında zamanla değişen, periyodik bir işaretin tepeden tepeye değeri 3.4 birim (Div) ve osiloskopun ilgili kanalının Volt/Div komütatörü 5 kademesine ayarlı ise; Sinüs, Kare ve Üçgen biçimli (aynı VTT değerine sahip) işaretler için VT ve VTet değerlerini ayrı ayrı hesaplayınız.
3. 10 kHz frekanslı bir sinüs dalgasının periyodunun osiloskop ekranında 10 birim (Div) uzunluğunda yer alabilmesi için Time/Div kademesi kaç olmalıdır?
4. Time/Div ayarı 20 s/Div olan bir osiloskopun ekranında, periyodu 6.3 birim (Div) uzunluğunda olan bir kare dalga yer almaktadır. Bu kare dalganın periyodunu ve frekansını hesaplayınız.

Tarih:

Deney 2: Kondansatör ve Bobinler

Deneyin Amacı: Kapasite ve endüktans değerinin bağlı olduğu faktörleri kavrayarak LCRmetre ile ölçümünü gerçekleştirmek

Deneyde Kullanılacak Malzemeler:

- Çeşitli değerlerde bobin(10mH, 100mH)
- Çeşitli değerlerde kondansatör(10nf,100nf,100uf)
- Deney tahtası
- Lcrmetre

Ön Bilgi:

Bobin

Elektronik devrelerde çok kullanılan elemanlardan biridir. Alternatif akımın bulunduğu devrelerde kullanılırlar. Bobin bir iletkenin üzerinden geçen akımı manyetik alan çizgilerine çevirerek enerji dönüşümünü gerçekleştirir. Bobinler bu sebeple akım depolama özelliğine sahiptir

İndüktans, bobinin kendi kendini etkileme derecesidir. İndüktans birimi henry 'dir. Bir henry, bobin üzerinden geçen 1 A değerindeki AC akımın 1 saniyedeki değişimi,

Bobinler iletken tellerin yan yana veya üst üste sarılmasıyla elde edilen devre elemanlarıdır. Bobinlerin, elektrik akımının değişimine karşı gösterdikleri tepkiye endüktans denir. Endüktans, L harfi ile sembolize edilir ve birimi henry (H)'dir. Uygulamada daha çok endüktans biriminin alt katları olan μH (Mikro Henry) ve mH (mili Henry) kullanılır. Bir bobinin endüktif reaktansını (XL) bulabilmek için endüktans değeri bilinmelidir.

XL=Endüktif reaktans (Ω)

Endüktans değeri de aynen direnç değerinde olduğu gibi kesinlikle enerji altında olmadan Lcrmetre veya endüktans ölçme özelliğine sahip avometreler ile yapılabilmektedir. Endüktans ölçerken aynen direnç ölçümündeki teknikler uygulanmaktadır. LCRmetre olmadığı durumda endüktans ölçme özelliğine sahip avometre ile aynen Lcrmetre de olduğu gibi ölçüm yapılabilir. Yalnız burada dikkat edilmesi gereken husus, bu özelliğe sahip avometrelerde endüktansı ölçülecek bobin, problara değil Lx olarak gösterilen bağlantı noktasına bağlanmalıdır.

Şekil 2.1: Endüktans ölçümü LCRmetre bağlantısı

Tarih:

LCRmetreler ile endüktans ölçülürken ölçülecek endüktans değerine uygun kademe seçilir. Eğer endüktans değeri için seçilen kademe küçük ise değer ekranında "1", kademe büyük ise "0" değeri görülür. Bu durumlarda seçilen kademe büyütülerek ya da küçültülerek ölçüm tamamlanır.

Kondansatör/Kapasitör

Alternatif akım devrelerinde, elektrik yükü biriktirmek, kapasitif reaktans sağlamak için kullanılan iki iletken levhanın ince bir yalıtkan ile ayrılmasıyla oluşan devre elemanıdır. Elektrik yükü depolayabilir. Birimler Faraddır. Çok büyük olan Farad yerine çoğunlukla mikroyfarad, nanofarad ve pikofaradlar kullanılır. Kondansatörün sağlam olup olmadığı Ohmmetre ile ölçülür. Kondansatör kısa devre ise sıfır ohm değeri, sağlam ise pil ile kondansatörün ilk şarj akımı ohmmetreden gözlemlenebilir.

Bobinler ile kondansatörler arasındaki benzerlik her iki devre elemanının da elektrik enerjisini harcamayan reaktif devre elemanları olmalarıdır. Kondansatörlerin elektrik yüklerini depolayabildikleri gibi, bobinler de elektrik enerjisini kısa süreliğine manyetik alan olarak depo ederler. Bu iki devre elemanı arasındaki önemli fark ise; kondansatörler devreye bağlıyken gerilimi geri bırakırken (faz farkı), bobinlerin gerilimi ileri kaydırmasıdır. Bobin ve kondansatörlerin gerilim ve akım arasında yarattığı faz farkı uygulamalarda farklı şekillerde fayda ve zararlara neden olur.

LCRmetrelerde kapasite ölçümü, endüktans ölçümünden farklı değildir. Kapasite ölçümü yapılırken burada da ölçülecek değere uygun kademeyi seçmek ve ölçümü bundan sonra başlatmak hızlı ve doğru bir ölçüm yapılmasını sağlayacaktır. Kademe seçiminden sonra ölçüm yapıldığında değer ekranında kapasite değeri yerine "1" ifadesi görmeniz aynen direnç ve endüktans ölçümünde olduğu gibi küçük bir kademe, "0" ifadesinin görülmesi büyük bir kademe seçildiğini gösterir. Aynı zamanda okunan değerde hassasiyet arttırılmak isteniyorsa (100 µf yerine, 99.2 µf gibi) kademe küçültülerek bu hassasiyet arttırılabilir.

Şekil 2.2: Kapasite ölçümü LCRmetre bağlantısı

Tarih:

Deney Adımları

1. LCRmetreyi endüktans ölçmek için ayarlayınız.
2. Ölçülecek endüktans değeri için kademesini ayarlayınız.
3. Endüktans değerlerini ölçtüğümüz her bobin için endüktif reaktansı hesaplayarak Tablo 2.1'e yazınız.
4. LCRmetreyi kapasite ölçme konumuna getiriniz.
5. LCRmetrenin ölçülecek kapasite değerleri için kademesini ayarlayınız.
6. Ölçtüğünüz kapasite değeri ile kondansatör üzerinde yazan değerleri aşağıda verilen tablo 2.2'ye yazınız, arada fark var ise ölçümünüzü tekrarlayınız.

Tarih:

Afyon Kocatepe Üniversitesi
Teknoloji Fakültesi
Mekatronik Mühendisliği
Temel Elektrik Elektronik
Deney 2 Raporu

DENEYİ YAPAN:

Numara

Adı-Soyadı

E-mail

İmza

1. Tablo 2.1 ve 2.2'yi deneylerde yaptığınız ölçümlere göre doldurunuz.

Tablo 2.1

LCR metre ile ölçülen değer(H)	Çalışma frekansı (Hz)	Formül	Sonuç (Ω)
	50 Hz	$X_L = 2 * \pi * f * L$	

Tablo 2.2

Kondansatörün Kapasitesi (F)	LCRmetre ile ölçülen değer(F)	Sonuç

2. Frekans değişiminin endüktans değerine etkiye sebebini açıklayınız.

Tarih:

Deney 3: RC devresi

Deneyin Amacı: Seri ve Paralel RC devrelerinde kondansatörün doldurulup boşaltılması deneyi.

Deneyde Kullanılacak Malzemeler:

1. DC Güç Kaynağı
2. Sinyal Jeneratörü
3. Hesaplanan dirençler
4. Kondansatör (100 nF)

Ön Çalışma:

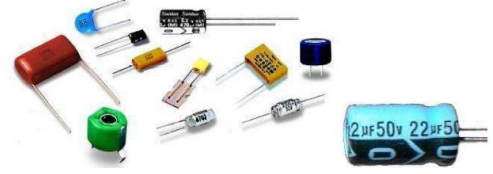
Ön bilgiyi okuyunuz. Bilmediğiniz bilgiler ve/veya terimler hakkında araştırmanızı yaparak derse katılım sağlayınız.

Şekil 3.1'de verilen devrede, τ devrenin zaman sabiti olmak üzere $T = 10 \tau$, $T = \tau$ ve $T = \tau/10$ olacak şekilde R değerlerini bulunuz. (C=100 nF olarak kullanılacaktır.)

Ön Bilgi:

Kondansatör/Kapasitör

Alternatif akım devrelerinde, elektrik yükü biriktirmek, kapasitif reaktans sağlamak için kullanılan iki iletken levhanın ince bir yalıtkan ile ayrılmasıyla oluşan devre elemanıdır. Elektrik yükü depolayabilir. Birimler Farad'dır. Çok büyük olan Farad yerine çoğunlukla mikrofarad, nanofarad ve pikofaradlar kullanılır. Kondansatörün sağlam olup olmadığı Ohmmetre ile ölçülür. Kondansatör kısa devre ise sıfır ohm değeri, sağlam ise pil ile kondansatörün ilk şarj akımı ohmmetreden gözlemlenebilir.

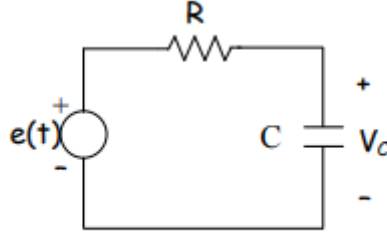

Kondansatörler yapılarındaki dielektrik(yalıtkan) malzemeye göre sınıflandırılır. (Havalı, kağıt, mika, polisten.)

Bobinler ile kondansatörler arasındaki benzerlik her iki devre elemanının da elektrik enerjisini harcamayan reaktif devre elemanları olmalarıdır. Kondansatörlerin elektrik yüklerini depolayabildikleri gibi, bobinler de elektrik enerjisini kısa süreliğine manyetik alan olarak depo ederler. Bu iki devre elemanı arasındaki önemli fark ise; kondansatörler devreye bağlıyken gerilimi geri bırakırken (faz farkı), bobinlerin gerilimi ileri kaydırmasıdır. Bobin ve kondansatörlerin gerilim ve akım arasında yarattığı faz farkı uygulamalarda farklı şekillerde fayda ve zararlara neden olur.

RC devresi

Tarih:

Şekil 1.

Şekil 1 'de verilen RC devresini ele alalım. Bu devrenin durum denklemleri,

$$\frac{dV_c(t)}{dt} = -\frac{1}{RC} \cdot V_c(t) + \frac{1}{RC} \cdot e(t) \quad (1)$$

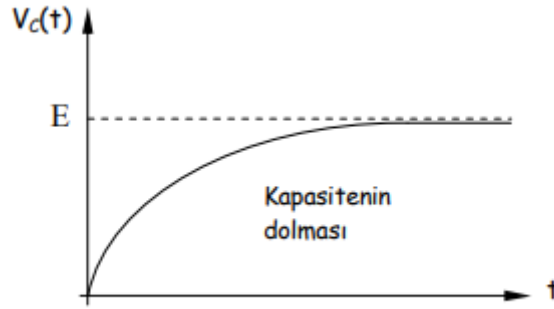
şeklindedir. Bu denkleminde $e(t) = E \cdot u(t)$ biçiminde basamak fonksiyonu ise, denklemin çözümü şu şekildedir.

$$V_c(t) = e^{-t/RC} \cdot V_c(0) + E(1 - e^{-t/RC}) \quad (2)$$

$V_c(0) = 0$ başlangıç koşulu ile birlikte;

$$V_c(t) = E(1 - e^{-t/RC}) \quad (3)$$

Kondansatör gerilim fonksiyonu elde edilir. Kondansatör uçlarındaki gerilim değişimi Şekil 2'de gösterilmiştir.

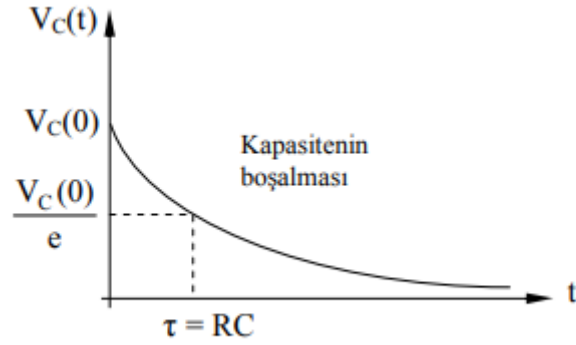
Şekil 2.

Şekil 1'deki devreden kaynak çıkartılıp kısa devre edilirse yani ($e(t) = 0$ olarak kabul edilirse) (1) denkleminin çözümü;

$$V_c(t) = e^{-t/RC} \cdot V_c(0) \quad (4)$$

şeklindedir. Buradaki gerilimin zamanla değişimi Şekil 3'te gösterilmiştir. (3) ve (4) denklemlerinde görülen RC devrenin zaman sabiti olup, resistör birimi ohm, kapasitör birimi farad olarak alındığında zaman birimi saniyedir.

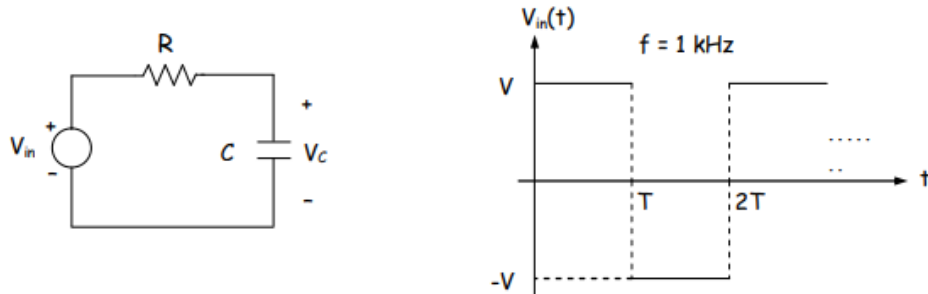
Tarih:

Şekil 3.

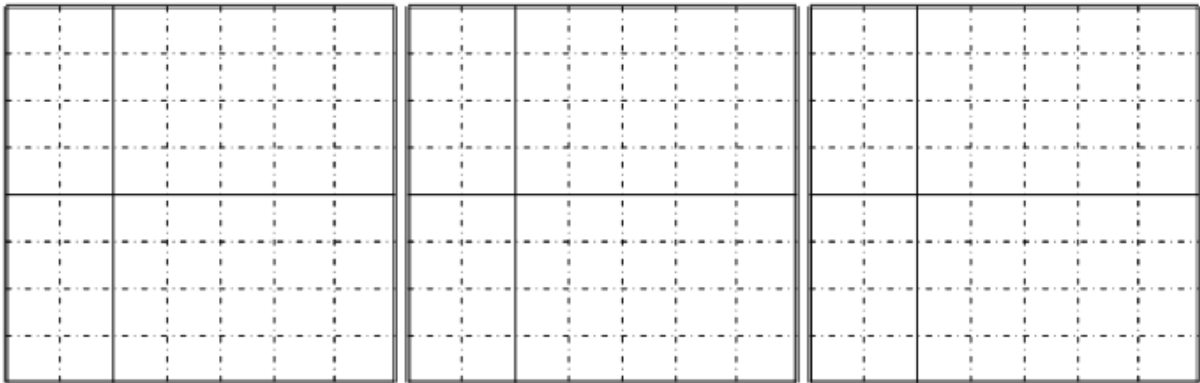
Deney Adımları:

1. Şekil 3.1.'de verilen devrede, τ devrenin zaman sabiti olmak üzere $T = 10 \tau$, $T = \tau$ ve $T = \tau/10$ olacak şekilde R değerlerini bulunuz. ($C = 100 \text{ nF}$ olarak kullanılacaktır.)

Şekil 3.1. Deneyde kullanılacak devre ve sinyal

2. Devreyi hesaplanan değerlerle kurunuz.
3. Şekil 3.1 de verilen AC işareti uygulayınız. İşaretin frekansı 1 kHz'dir.
4. V_C ve V_R işaretlerinin değişimlerini osiloskobun iki kanalını da kullanarak gözlemleyiniz.
5. Elde edilen sonuçları aşağıdaki şablonlara çiziniz.

Şema 3.1.

Tarih:

Afyon Kocatepe Üniversitesi
Teknoloji Fakültesi
Mekatronik Mühendisliği
Elektrik Devre Temelleri
Deney 3 Raporu

DENEYİ YAPAN:

Numara   **Adı-Soyadı**   **E-mail**   **İmza**

1. Şema 3.1'i raporda veriniz. Deney boyunca yapılan tüm ölçümlere ve hesaplamalarınıza raporda yer veriniz.
2. Deneyden elde ettiğiniz çıkarımları açıklayınız.
3. RC devresi hangi uygulamalar için kullanılır? Uygulamalarda RC devresinin görevini açıklayınız.

Tarih:

Deney 4: RL devresi

Deneyin Amacı:

Deneyde Kullanılacak Malzemeler:

- DC Güç Kaynağı
- Sinyal Jeneratörü
- Jumper, zil teli, osiloskop probu vb. bağlantı elemanları
- Bread Board
- Bobin (33mH)

Ön Çalışma:

Ön bilgiyi okuyunuz. Bilmediğiniz bilgiler ve/veya terimler hakkında araştırmanızı yaparak derse katılım sağlayınız.

Şekil 4.1'de verilen devrede, τ devrenin zaman sabiti olmak üzere $T = 10 \tau$, $T = \tau$ ve $T = \tau/10$ olacak şekilde R değerlerini bulunuz. (C=100 nF olarak kullanılacaktır.)

Ön Bilgi:

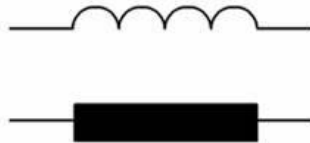
Bobin Nedir?

Bobin'in diğer bir adıyla indüktör, direnç ve kondansatör ile birlikte temel elektronğin önemli bileşenlerinden biridir. İndüktör, bir iletken telin yan yana veya üst süte sarılması halini almasıdır.

Bobinler, yapısındaki iletken tel üzerinden akım geçtiğinde manyetik bir alan oluşturur. Bu sebeple bobinler elektrik enerjisini manyetik alan olarak depolar, diyebiliriz. Bobinin birimi **Henry (H)**'dir. Simgesi ise "**L**" ile ifade ediliyor.

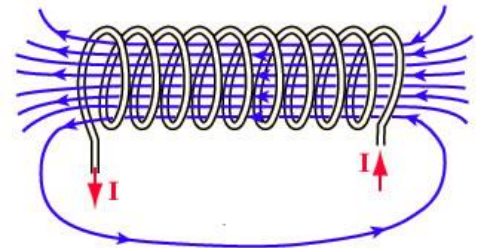

İndüktörlerin (Bobin) devre şemalarında kullanılan sembolü şöyledir:

Yapısında yer alan iletken telin üzerinden akım geçtiğinde manyetik bir alan oluşturan bobinlere, **Alternatif Akım (AC)** veya **Doğru Akım (DC)** akım uygulandığında bazı farklılıklar ortaya çıkar. AC akım uyguladığımızda, akımın yönü sürekli değiştiğinden ötürü bobinin etrafında bir manyetik alan meydana gelir.

Yandaki mavi çizgiler şeklinde görülen, bobin tellerinden AC akım geçtiğinde oluşan **Manyetik Alan** çizgileridir.

Tarih:

Bu manyetik alan, akıma karşı ek bir direnç gösterecektir. Böylece AC devrelerde bobinin akıma gösterdiği direnç artar. Bobin telin bu direncine **Endüktif Reaktansı** denir. "XL" ile sembollendirilir. Birimi ise direncin birimi **Ohm**'dur. Bobinlerin bu değerleri AC işlemler için geçerlidir. Frekansa bağlı olarak değişen bu direnç, AC sinyalin frekansı arttıkça artacaktır.

$$X_L = 2\pi \cdot f \cdot L$$

Bu formülde;

XL: Endüktif Reaktans

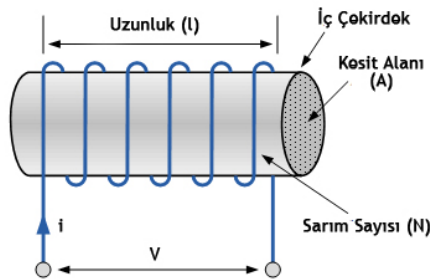
f: Frekans

L: Endüktans

π : Pi sabit sayısı (3.14)

DC devrelerde ise bobinin akıma karşı göstereceği direnç, sadece bobinin üretildiği metalden kaynaklı omik dirençten ibarettir. Yani düz bir telden farkıdır. DC devrelerde bobin kısa devre olarak görülür. Bu durum ideal bobin için geçerlidir. Sebebi ise DC gerilimde (yukarıdaki **XL** formülüne bakınız) frekansın 0 olmasıdır. Pratikte ise DC akımlara karşı bobinler çok küçük de olsa bir direnç gösterirler.

Bir bobinin **Endüktans (L)** değerine bağlı parametreler vardır. Bu parametreler;

$$L = \frac{\mu \cdot N^2 \cdot A}{l}$$

Sarım Sayısı: **N**

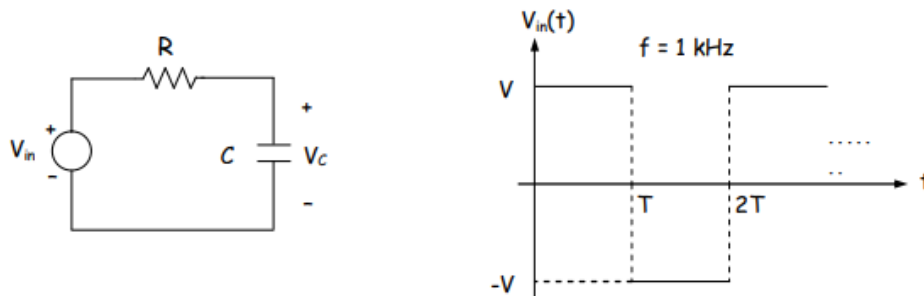
Nüve Kesit Alanı: **A**(metrekare)

Bobinin Nüve Uzunluğu: (metre)

Nüvenin Manyetik Geçirgenliği: **μ**

Deney Adımları:

- Şekil 4.1.'de verilen devrede, τ devrenin zaman sabiti olmak üzere $T = 10 \tau$, $T = \tau$ ve $T = \tau/10$ olacak şekilde R değerlerini bulunuz. ($L=33$ mH olarak kullanılacaktır.)

Şekil 4.1. Deneyde kullanılacak devre ve sinyal

- Devreyi hesaplanan değerlerle kurunuz.

Tarih:

Afyon Kocatepe Üniversitesi

Teknoloji Fakültesi

Mekatronik Mühendisliği

Elektrik Devre Temelleri

Deney 4 Raporu

DENEYİ YAPAN:

Numara	Adı-Soyadı	E-mail	İmza
--------	------------	--------	------

- Şema 4.1'i raporda veriniz. Deney boyunca yapılan tüm ölçümlere ve hesaplamalarınıza raporda yer veriniz.
- Deneyden elde ettiğiniz çıkarımları açıklayınız. Çıkarımlarınıza göre bu devre ne amaçla kullanılır?
- RL devreleri hangi uygulamalar/amaçlar için kullanılır? RL devresinde bobinin görevini açıklayınız.
- Bir önceki deneyde gözlemediğiniz VC işareti ile bu deneyde gözlemediğiniz VL işaretlerini karşılaştırınız. Aralarındaki benzerlik ya da farklılıkları nedenleriyle yorumlayınız.

Tarih:

Deney 5: RLC Devresi

Deneyin Amacı: RLC devresinde direnç, kapasitör ve indüktans üzerindeki gerilim değişimlerinin gözlemlenmesi

Deneyde Kullanılacak Malzemeler:

- DC Güç Kaynağı
- Sinyal Jeneratörü
- Jumper, zil teli, osiloskop probu vb. bağlantı elemanları
- Bread Board
- R=100Ω
- L=100 mH
- C= 1 μF

Ön Çalışma:

Ön bilgiyi okuyunuz. Bilmediğiniz bilgiler ve/veya terimler hakkında araştırmanızı yaparak derse katılım sağlayınız. Deneyde hesaplanması gereken değerler varsa hesaplayınız.

Ön Bilgi:

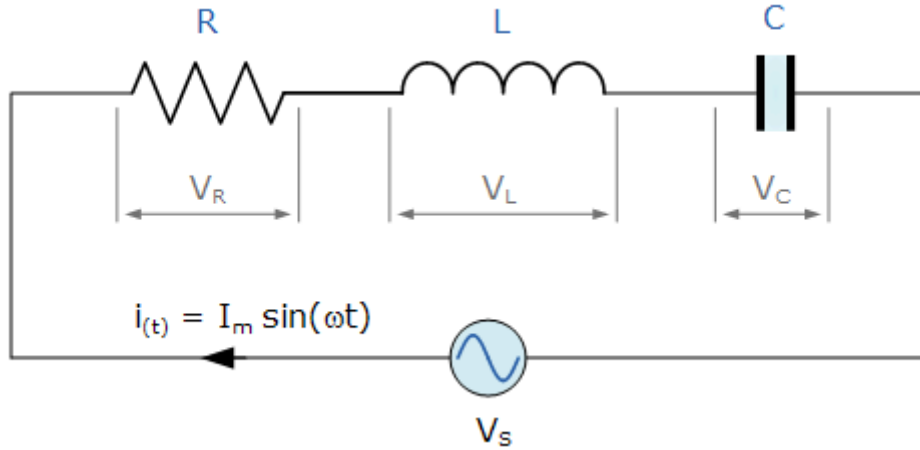
RLC devreleri, alternatif bir besleme boyunca seri olarak bağlanmış bir direnç, bir kapasitans ve bir indüktör(bobin)den oluşur. Direnç, İndüktör ve Kapasitans, sinüzoidal bir alternatif kaynağa bağlandığında birbirleriyle çok farklı faz ilişkilerine sahiptir. Saf bir omik dirençte voltaj dalga biçimleri akımla "aynı fazdadır". Saf bir endüktansta, gerilim dalga biçimi akımı 90° "ilerlendirir". "Saf bir kapasitansta voltaj dalga biçimi, akımı 90° "geride bırakır" Bu Faz Farkı, Φ , kullanılan bileşenlerin reaktif değerine bağlıdır. Reaktansın, (X) devre elemanı dirençli ise sıfır, devre elemanı endüktif ise pozitif ve kapasitif ise negatiftir. Ortaya çıkan devre elemanlarının empedansları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Devre Elemanı	Direnç, (R)	Reaktans, (X)	Empedans, (Z)
Direnç	r	0	$Z_R = R$ $= R \angle 0^\circ$
Bobin	0	ωL	$Z_L = j\omega L$ $= \omega L \angle +90^\circ$
Kondansatör	0	$\frac{1}{\omega C}$	$Z_C = \frac{1}{j\omega C}$ $= \frac{1}{\omega C} \angle -90^\circ$

$\omega = 2\pi f$ olarak ifade edilir

Seri RLC devreleri, iki enerji depolama elemanı, bir endüktans L ve bir kapasitans C içerdikleri için ikinci dereceden devreler olarak sınıflandırılır.

Tarih:

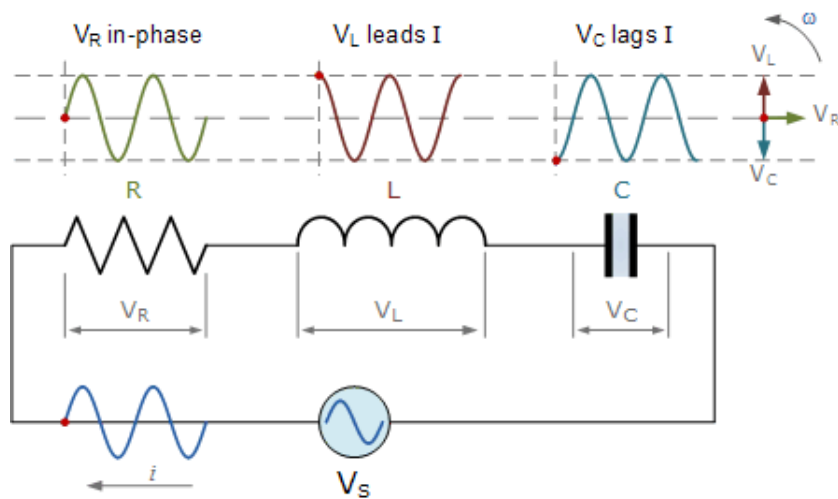

Şekil 5.1. Seri RLC Devre Şeması

Şekil 5.1'de verilen seri RLC devresi, döngüden akan anlık akımın her devre elemanı için aynı olduğu tek bir döngüye sahiptir. Endüktif ve kapasitif reaktansın X_L ve X_C 'si besleme frekansının bir fonksiyonu olduğundan, bir seri RLC devresinin sinüzoidal tepkisi bu nedenle frekansa göre değişecektir. Daha sonra, R, L ve C elemanlarının her bir devre elemanı boyunca tek tek voltaj düşüşleri, tanımlandığı gibi birbirleriyle "faz dışı" olacaktır:

- $i(t) = I_{maks} \sin(\omega t)$
- Saf bir direnç üzerindeki anlık voltaj, V_R , akım ile "faz içi"dir.
- Saf bir indüktördeki anlık voltaj, V_L akımı 90° "ilerletir"
- Saf bir kapasitördeki anlık voltaj, V_C akımı 90° "geride bırakır"
- Bu nedenle, V_L ve V_C 180° "faz dışı" ve birbirlerine zıttır.

seri RLC devresi için aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Bir seri RLC devresindeki üç bileşenin tamamındaki kaynak voltajının genliği, üç ayrı bileşen voltajından, V_R , V_L ve V_C 'den oluşur ve akım üç bileşen için ortaktır. Bu nedenle vektör diyagramları,

Tarih:

aşağıda gösterildiği gibi bu referansa göre çizilen üç voltaj vektörü ile referans olarak akım vektörüne sahip olacaktır.

Krichoff Gerilim Kaanunu doğrultusunda şekil 5.1'deki devrenin analizi gerçekleştirildiğinde;

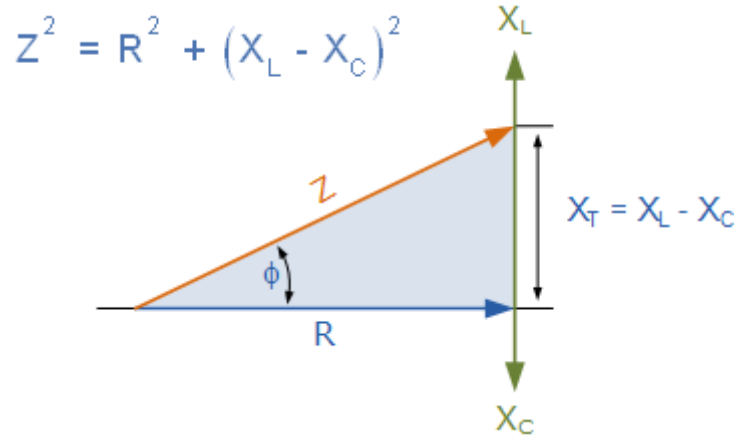
$$\text{KVL: } V_S - V_R - V_L - V_C = 0$$

$$V_S - IR - L \frac{di}{dt} - \frac{Q}{C} = 0$$

$$\therefore V_S = IR + L \frac{di}{dt} + \frac{Q}{C} \quad \text{denklemleri elde edilir.}$$

Bir seri RLC devresi için fazör diyagramı, üç ayrı fazörün vektörel toplamı ile kaynak gerilimi elde edilir.

Seri RLC Devresi için Empedans Üçgeni Şekil 4.2'de verilmiştir.

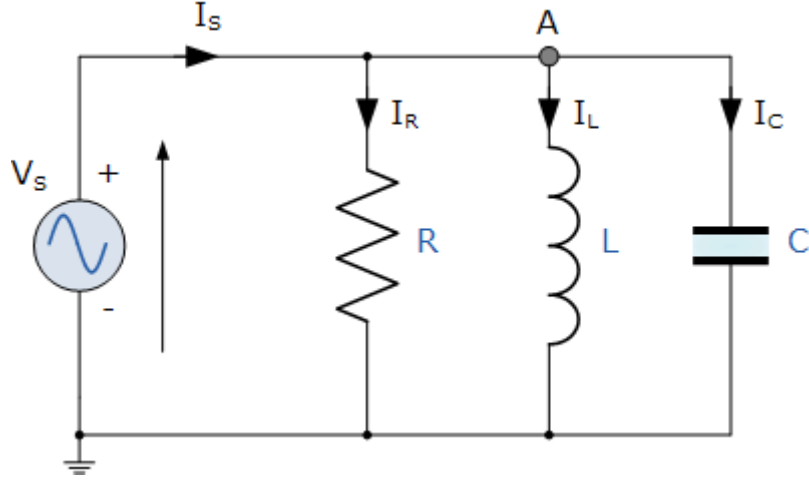

Şekil 5.2. Seri RLC devresi empedans üçgeni

Direnç, kondansatör ve indüktansın empedansı empedans tablosunda görüldüğü gibi açılal frekansa bağlıdır.

Paralel RLC Devresi şekil 5.3'de verilmiştir.

Tarih:

Şekil 5.3. Paralel RLC Devresi

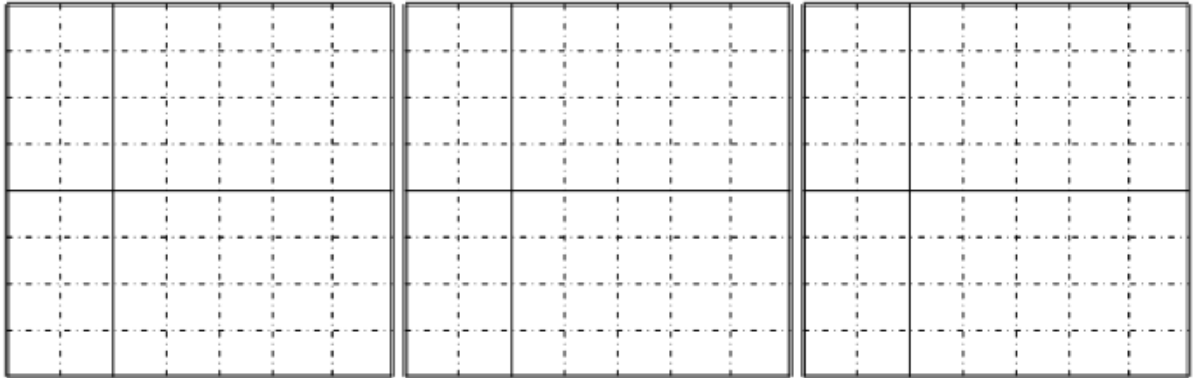
Şekil 5.3’de verilen paralel RLC devresinde, besleme akımı üç parçadan oluşurken, besleme voltajının V_s ’nin her üç bileşen için ortaktır. Dirençten akan akım, I_R , indüktörden akan akım, I_L ve kondansatörden geçen akım, I_C olarak belirlenir.

Ancak her bir daldan akan akım ve dolayısıyla her bir bileşen birbirinden ve aynı zamanda besleme akımından farklı olacaktır. Beslemeden çekilen toplam akım, üç ayrı dal akımının matematiksel toplamı değil, vektör toplamı olacaktır. Kirchoff yasalarına başvurulabilir.

Seri RLC devresi gibi, paralel devrelerde fazör veya vektör yöntemini kullanarak çözülebilir, ancak vektör diyagramı, gerilime göre çizilen üç akım vektörü ile referans olacaktır. Paralel bir RLC devresi için fazör diyagramı, her bir bileşen için üç ayrı fazörü bir araya getirerek ve akımları vektörel olarak ekleyerek üretilir.

Deney Adımları:

1. Şekil 5.1’de yer alan seri RLC devresini breadboard üzerine kurunuz. $R=100\Omega$, $L=100\text{ mH}$ ve $C= 1\ \mu\text{F}$ olacaktır.
2. Kaynak Gerilimi 12 V DC gerilime ayarlayınız.
3. Direnç, kapasitör ve indüktör üzerinde gerilim ölçümünü osiloskop ile gerçekleştiriniz. İki kanal kullanınız. Kanal1 sürekli dirence bağlı kalacaktır. Kanal 2 ise kondansatör ve bobin üzerinden ölçüm yapacaktır. Elde ettiğiniz sonuçları Şema 5.1’e çiziniz.

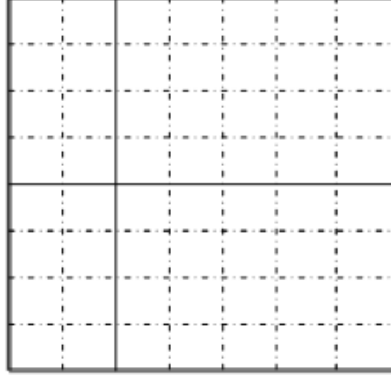

Şema 5.1

Tarih:

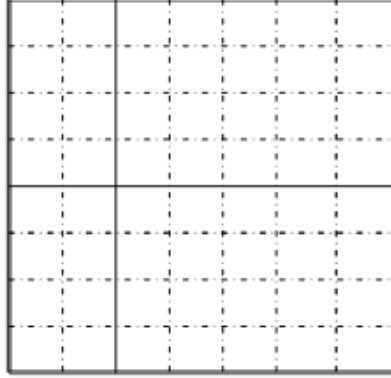

4. Gerilim kaynağını kapatınız ve Direnç(kanal1)-Kapasitör(kanal2) gerilim değişimini gözlemleyiniz.

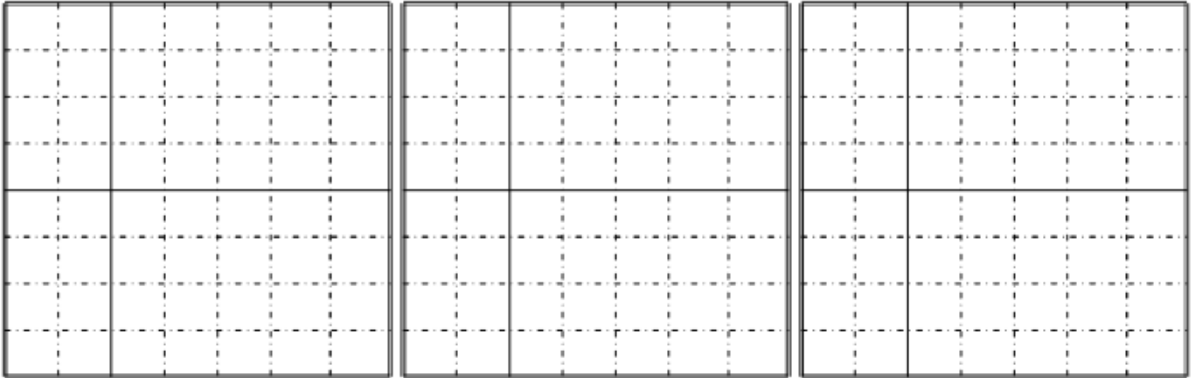
Şema 5.2.

5. Güç kaynağını çalıştırıp tekrar kapatınız ve bu kez resistör-bobin değişimini şema 5.3'ye çiziniz.

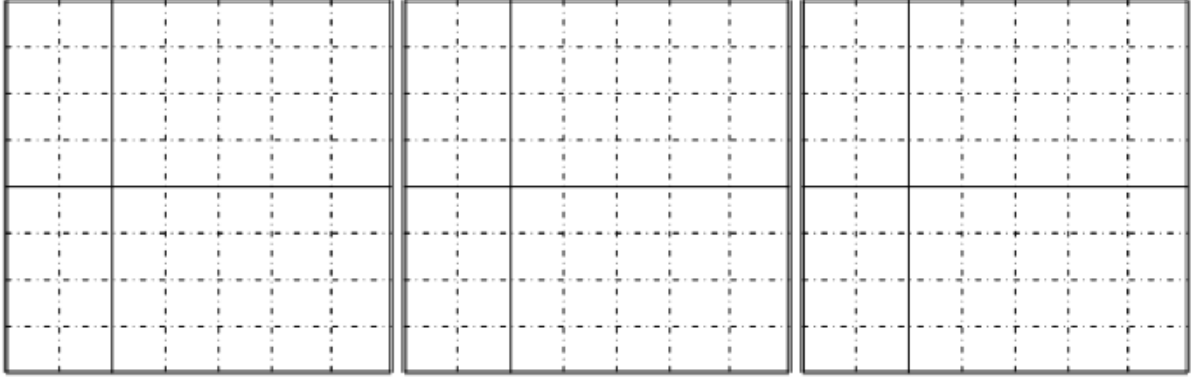
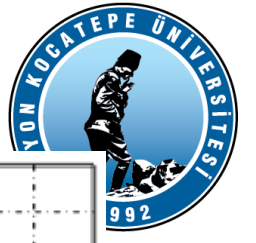
Şema 5.3.

6. 12 V DC gerilim kaynağını devreden çıkartıp frekans üreticisinden 200 Hz frekans ve 10 V genliğe sahip sinüs sinyali uygulayın. İlk 5 adımı sinüs sinyali için tekrar ediniz. Elde ettiğiniz sonuçları Şema 4.4'te yer veriniz.

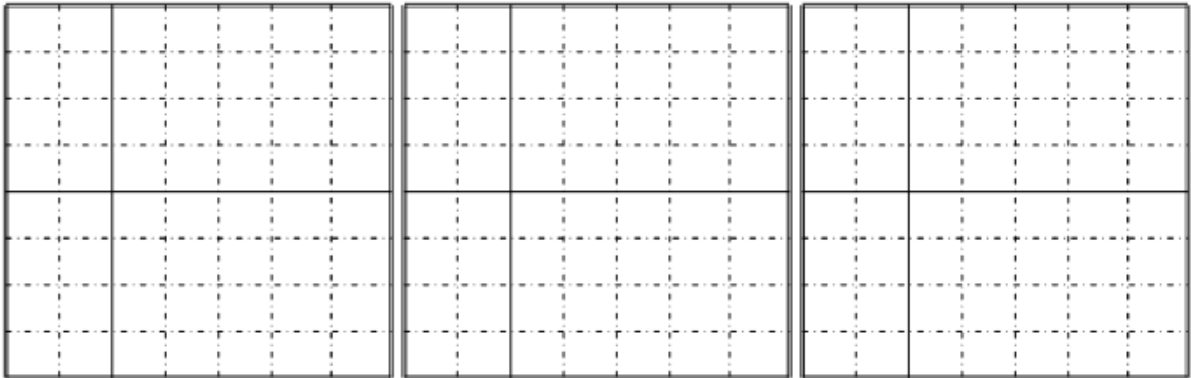
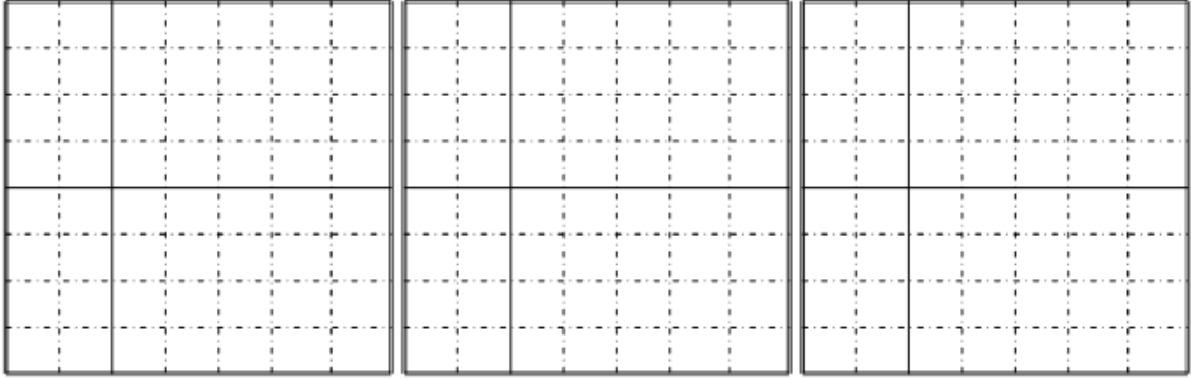

Tarih:

Şema 5.4.

7. Şekil 5.3'te verilen paralel RLC devresini breadboard üzerine kurunuz. $R=100\Omega$, $L=100\text{ mH}$ ve $C= 1\ \mu\text{F}$ olacaktır.
8. Adım 2'den adım 7'ye kadar olan tüm adımları bu devre için tekrarlayınız. Elde ettiğiniz sonuçları Şema 5.5'e ölçekli olarak çiziniz.

Şema 5.5.

9. Elde ettiğiniz osiloskop görüntülerini fotoğraflamayı unutmayınız. Raporda yer veriniz.

Tarih:

Afyon Kocatepe Üniversitesi

Teknoloji Fakültesi

Mekatronik Mühendisliği

Elektrik Devre Temelleri

Deney 5 Raporu

DENEYİ YAPAN:

Numara

Adı-Soyadı

E-mail

İmza

1. Şekil 5.1'de verilen devrenin empedansını hesaplayınız. Endüktif ve kapasitif reaktansını hesaplayınız. Besleme akımını hesaplayınız. Her elektronik parça üzerinden geçen akım ve gerilim değerlerini hesaplayınız. Güç faktörü ve Faz açısını hesaplayınız. Fazör diyagramını çizin. ($T=0.5$ sn alınız.)
2. Şekil 5.3'de verilen devrenin empedansını hesaplayınız. Besleme akımını hesaplayınız. Her elektronik parça üzerinden geçen akım ve gerilim değerlerini hesaplayınız. Güç faktörü ve Faz açısını hesaplayınız. Fazör diyagramını çizin. ($T=0.5$ sn alınız.)
3. Şekil 5.3'te bulunan devrenin iletkenliğini hesaplayınız.
4. Admittance nedir? Ne için kullanılır? Belirtiniz. Şekil 5.3 admittance nı hesaplayınız.
5. Deneyden çıkarımlarınızı yazınız.
6. Şema 5.1'den şema 5.5'e kadar raporda yer veriniz.

2024-2025 Eğitim Öğretim Yılı

Bahar Dönemi

Elektrik Devre Temelleri

Tarih:

Deney 6: Flip Flop Devresi

Deneyin Amacı: Karmaşık bir devre kurarak transistörün zaman gecikmeli olarak tetiklenmesi ve kolektör uçlarına bağlı led diyotların dönüşümlü olarak yakılması.

Deneyde Kullanılacak Malzemeler:

- DC Güç Kaynağı
- Sinyal Jeneratörü
- Jumper, zil teli, osiloskop probu vb. bağlantı elemanları
- Bread Board
- R1,R4 300 ohm direnç (2 adet)
- R2,R3 : 10 k direnç (2 adet)
- C1, C2 : 100 mikro farad kondansatör (2 adet)
- Q1,Q2 : BC 237 transistör (2 adet)

Ön Çalışma:

Ön bilgiyi okuyunuz. Bilmediğiniz bilgiler ve/veya terimler hakkında araştırmanızı yaparak derse katılım sağlayınız. Deneyde hesaplanması gereken değerler varsa hesaplayınız.

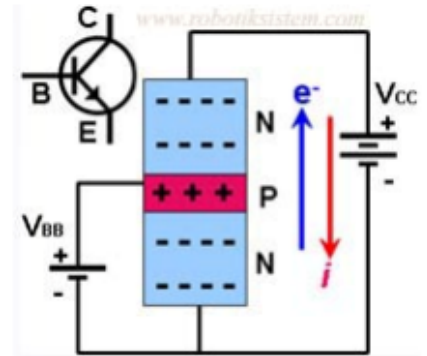
Ön Bilgi:

TRANSİSTÖR NEDİR?

Transistör yan yana birleştirilmiş iki PN diyodundan oluşan, girişine uygulanan sinyali yükselterek akım ve gerilim kazancı sağlayan, gerektiğinde anahtarlama elemanı olarak kullanılan yarı iletken bir devre elemanıdır. Transistör kelimesi transfer ve rezistans kelimelerinin birleşiminden doğmuştur. Uygulamada 100000 'e yakın çeşidi bulunan ve her geçen gün yeni özelliklerde üretilen transistörler temel olarak bipolar ve unipolar olmak üzere iki gruba ayrılır. Bipolar transistörler NPN ve PNP olmak üzere iki tiptir. Üç kutuplu devre elemanları olan transistörlerin kutupları; Emiter (E), Beyz (B) ve Kollektör (C) olarak adlandırılır. Emiter (yayıcı); akım taşıyıcıların harekete başladığı bölge, Beyz (taban); transistörün çalışmasını etkileyen bölge ve Kollektör (toplayıcı); akım taşıyıcıların toplandığı bölgedir.

NPN Tipi Transistörler:

NPN tipi transistörlerin yapısı iki N tipi yarı iletken madde arasına ince bir katman halinde yerleştirilmiş P tipi yarı iletken beyz maddesinden oluşmaktadır. İki N tipi madde arasındaki beyz tabakası elektron geçişini kontrol etme görevi yapmaktadır. Transistörler geçen akımı denetleyerek küçük akımları büyütebilir ya da küçük bir akım ile büyük bir alıcının çalışmasını sağlayabilir.

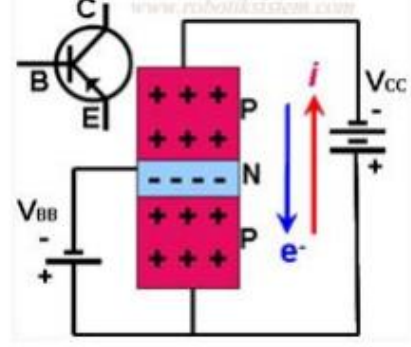

Tarih:

PNP Tipi Transistörler:

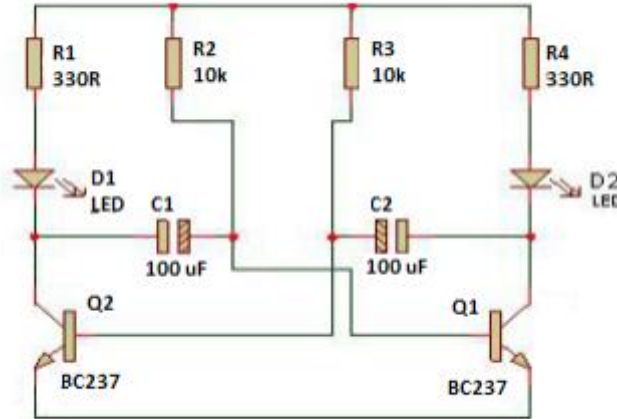
PNP tipi transistörlerin yapısı da NPN tipi transistörler gibidir. Tek fark bu kez P tipi iki yarı iletken madde arasına ince bir tabaka halinde N tipi yarı iletken maddenin yerleştirilmiş olmasıdır.

Genel olarak flip flop devrelerin çalışma prensibi şöyledir; Transistörleri iletme sokacak bir gerilim olmadığından LED ler yanmaz. Kondansatörler normalde boştur. Beslemeyle birlikte kondansatörler çok akım çekmektedirler. İki kondansatörden biri diğerinden daha önce dolacaktır. Üzerinde bulunan gerilimle de bağlandığı transistörü iletme geçirecek. Baz akımından dolayı kondansatörü boşaltacaktır. Bunların ışık verme süreleri direnç ve kondansatörlere bağlıdır. Bu işlem bittiğinde bu defa diğer kondansatör, transistör ve led üçlüsü bu olayı tekrarlar. Bu sayede Flip-Flop devresi tamamlanmış olur.

Deney Adımları:

1. Şekil 6.1'deki devreyi kurunuz. Kondansatörün elektrolit olması led diyotların belli yönde akım geçirmeleri sebebiyle bağlantı yönlerine dikkat edilmelidir.

Şekil 6.1. Flip Flop Devresi Bağlantı Şeması

2. Devreye enerji verilmeden iki transistörün de kolektör ve emiter uçlarına multimetrenin x10 (iletkenlik kontrol) kademesinde bakılır ve emiter kolektör arasının elektriksel olarak açık olduğu görülür.
3. 5-12 Volt arasında bir gerilim devreye bağlanır
4. Gerilim kaynağı "on" pozisyonuna getirilir.

Tarih:

Afyon Kocatepe Üniversitesi
Teknoloji Fakültesi
Mekatronik Mühendisliği
Elektrik Devre Temelleri
Deney 6 Raporu

DENEYİ YAPAN:

Numara	Adı-Soyadı	E-mail	İmza
---------------	-------------------	---------------	-------------

1. Flip-Flop devresinde gecikme nasıl sağlanmaktadır?
2. Transistörlerde sağlamlık kontrolü nasıl yapılır, açıklayınız.
3. Deneyden çıkarımlarınızı yazınız.
4. Transistörlerin çalışma alanları nelerdir, hangi amaçlarla kullanılırlar, belirtiniz.
5. Transistör seçimi neye göre yapılır?
6. Tarafınıza bozuk bir elektronik kart verildiğinde elektronik kart üzerinde bozuk elemanı tespit etmek ve kartı tamir etmek için yapacaklarınızı sırasıyla kısaca bahsediniz.

Tarih:

Rapor Yazım Kılavuzu

Yapılan deneyler hakkında öğrenci tarafından hazırlanacak olan raporlar şu ana amaca yönelik olacaktır. Rapor, bir mühendisin yaptığı deneyde elde ettiği sonuçların belli bir disiplin ve düzen içinde diğer meslektaşlarına aktarmasını sağlayacak, tamamen anlaşılır ve belli kurallara bağlı olarak yazılmış bir metindir. Bu nedenle deney raporlarının öğrencilere yaptırılmasındaki amaç da bu bakış açısında ele alınmalıdır.

1. Bir deney raporu aşağıdaki ana bölümleri kapsar:

a. Deneyin amacı: Deneyin yapılması ve sonuçları sunulmasındaki ana amaç ve varsa bu amacı tamamlayıcı veya buna ek unsurlar raporun başında kısaca açıklanacaktır.

b. Deney düzeni ve kullanılan aletler: Ölçü düzeni blok şema halinde verilecek ve gerekli ise ölçme sırasında tutulacak yol kısaca açıklanacaktır. Bu işlemten sonra deney düzeninde mevcut ve deneyde kullanılan aletlerin gerekli özellikleri ile birlikte listesi verilecektir.

c. Ölçme sonuçları: İlgili ölçü düzenine ait çeşitli ölçme amaçları için elde edilen sonuçlar düzenli tablolar halinde ölçü Kartları ile birlikte verilecektir.

d. Raporla istenenler: Ölçü ve sonuçları ile ilgili hesaplar eğrilerin çizilerek sunulduğu, sonuçları değerlendirilmesi, ölçü sonuçlarından hesapların sunulduğu bu bölümde yapılacaktır.

e. Sonuç bölümü: Öğrencinin deney hakkındaki genel izlenimi deneyin aksayan hakkındaki fikirleri ve elde edilen sonuçların yorumu bu bölümde yapılacaktır.

2. Raporlar yukarıda açıklandığı gibi 5 ana bölüm altında düzenlenecektir. Raporlar beyaz A4 kağıtların tek yüzüne, mümkünse bilgisayar ile ya da okunaklı bir el yazısı ile yazılarak hazırlanacaktır.

3. Raporlardaki grafiklerde el ile çizim kabul edilmeyecektir. Görüntü alınması gerekmektedir. Alınan fotoğraflarda gerekli tüm bilgilerin okunaklı ve temiz gözükmesine özen gösteriniz. Yandan, bulanık gibi değerlendirilmesi mümkün olmayan görüntüler değerlendirilemeyecektir.

4. Raporun değerlendirilmesinde rapor düzeni de dikkate alınacaktır.

5. Deneyi yaptıran araştırma görevlisi deney föyündeki sorular ile kendi hazırladığı sorulardan bir kısmını veya tamamını raporu hazırlayacak öğrenciden bilgi düzeyini arttırmak için, yazılı olarak cevaplamasını isteyebilir.

6. Deney raporları ilgili hafta içinde bulunan laboratuvar deney gününü takip eden Pazartesi 13.00'a kadar teslim edilecektir.

1. Raporları zamanında teslim etmek öğrencinin sorumluluğunda olup zamanından sonra gelen raporlar kabul edilmeyecektir.

2. Grup elemanları her deneyden sonra bireysel bir rapor hazırlayacaklardır.

3. Raporlar, deneyi yapan öğrencinin isminin, imzasının, tarih ve e-mail adresinin yer aldığı tek tip kapak sayfası ile başlayacaktır. İlgili format her deney sonunda verilmiştir.

4. Raporlarda ek sayfa kullanabilirsiniz. Farklı formatta getirilen deney raporları değerlendirmeye alınmayacaktır. Deney raporlarının 4 (dört) sayfayı geçmemesine özen gösteriniz. (Renkli çıktı olmasına gerek yoktur.)

Tarih:

LABORATUVAR VE DENEYLER İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER VE UYARILAR

- 1- Deneylede kullanılacak olan malzemeler deneylede belirtilmiştir ve önceden duyurusu yapılacaktır.
- 2- Hangi öğrencinin hangi grupta, nerede, hangi deneyle ne zaman yapacağı öğrenciye önceden duyurulur.
- 3- İlgili dönem içerisinde deney arkadaşı, deney grubu ve masası değiştirilmeyecektir.
- 4- Deneyleden önce ön çalışmalar yapılmalı, gerekli malzemeler hazırlanmalıdır. Öğrencinin deneylede uygulanacak konuda eksikliği varsa gelmeden önce eksiklerini kendisi çalışarak tamamlamalıdır.
- 5- Deney föyünün tamamı deneyleden önce mutlaka anlayarak okunmalı, gerekirse ders notlarından yararlanılmalıdır.
- 6- **Eksik malzemesi bulunan veya deney föyü (kağıda çıktı olacak şekilde) olmayan öğrenci deneyle GİREMEZ.**
- 7- **Öğrenci gerçekleştirmeyeceği uygulamaya gelip deney sürecinde boş oturamaz. İlgili öğrenciler tespit edildiğinde laboratuvara alınmaz.**
- 8- Multimetre, osiloskop probu ve deney föyü her öğrencinin kendisine ait olmalıdır. Bir grup bir föy, bir prob ve/ veya bir multimetreyle deneyle giremez.
- 9- Deney raporları BİREYSEL teslim edilecektir.
- 10- Deney esnasında gruplar arası bilgi ve malzeme alışverişi **yasaktır.**
- 11- Deney sırasında grup elemanlarının kendi arasında ALÇAK SESLE konuşmaları ve dersin asistanı bilgi verirken KONUŞULMAMASI verimli laboratuvar çalışması gerçekleştirebilmek adına zorunludur.
- 12- Deneylede yapılacaklardan herhangi biri bittiğinde görevli asistana gösterilmelidir. Aksi taktirde geçerli not alınamaz.
- 13- Deneyle ilgili, deney esnasında sorulan sorular değerlendirme puanıdır.
- 14- Deney sırasında verilecek değerlendirme notlarının ortalaması başarı değerlendirmesinin %50'si olacaktır. Kalan %50 verilen deney raporlarının değerlendirilmesini kapsayacaktır.
- 15- Eğitim öğretim yönetmeliği gereğince öğrenci deneylelere %80 oranında devam etmek zorundadır. Her deneylede yoklama alınacaktır.
- 16- Öğrenci gelmediği deneyle raporunu veremez.
- 17- Laboratuvar içerisinde bireyleri rahatsız etmek, laboratuvar malzemelerine zarar verici veya verebilecek aksiyonlarda bulunmak yasaktır.
- 18- Öğrenci oturduğu masada bulunan laboratuvar malzemelerinden sorumludur. Özenli kullanmak, zarar verilmesini önlemek öğrenci sorumluluğundadır.
- 19- Laboratuvarda bulunan araç gereç ve malzemeleri kullanmadan laboratuvar ve ders sorumlusundan izin almak zorundadır.

Tarih:

UYGULAMA ESASLARI

1. Öğrenciler deneye gelmeden önce, ilgili deneye ait ön çalışmayı okumalı, ön hazırlığını yapmalıdır.
2. Malzemeler bireysel edinilecektir. Gruplar aynı masayı kullanmak için oluşturulmaktadır.
3. Öğrenci sadece ilgili deney için gerekli malzemeleri getirecektir. Tüm malzemelerin getirilip laboratuvar içerisinde malzeme ayrılması uygun olmadığı ve uygulama yapılacak zamanın gereksiz sarfiyatına sebep olduğu için; öğrencilerin SADECE ilgili malzemeleri getirmesi zorunludur.
4. Deneye devresi kurulu olmayan, malzemesi ve/ veya föyü olmayan öğrenciler alınmayacaktır.
5. **Her deney başında öğrencinin deneye katılma yeterliliğinin ölçüleceği bir kısa sınav gerçekleştirilecektir. Bu kısa sınavlar maksimum on dakika olacaktır. Bu kısa sınavların değerlendirilmesi ilgili haftanın laboratuvar uygulamasına katılım için yeterli olup olmadığını şeklinde gerçekleştirilecektir. Yeterli olan öğrenciler katılım gösterecek, yeterli olmayan öğrenciler katılım gösteremeyecektir.**
6. Katılım gösterilmeyen hafta sebebi farketmeksizin devamsızlıktan sayılacaktır.
7. Derse katılım gösteren öğrencilerin imza atmak için gelip beklemesi uygun değildir. Laboratuvar uygulaması esnasında uygulamada bulunmayan öğrenciler derslere katılım gösteremez.
8. Deney sonucunda alınan görüntüler okunaklı, değerlendirmeye müsait olmalıdır.
9. Deney raporları ilgili hafta içinde bulunan laboratuvar deney gününü takip eden Pazartesi 13.00'a kadar teslim edilecektir.
10. Raporları zamanında teslim etmek öğrencinin sorumluluğunda olup zamanından sonra gelen raporlar kabul edilmeyecektir.
11. Grup elemanları her deneyden sonra bireysel bir rapor hazırlayacaklardır.
12. Raporlar, deneyi yapan öğrencinin isminin, imzasının, tarih ve e-mail adresinin yer aldığı tek tip kapak sayfası ile başlayacaktır. İlgili format her deney sonunda verilmiştir.
13. Raporlarda ek sayfa kullanabilirsiniz. Farklı formatta getirilen deney raporları değerlendirmeye alınmayacaktır. Deney raporlarının 4 (dört) sayfayı geçmemesine özen gösteriniz. (Renkli çıktı olmasına gerek yoktur.)

Tarih:

DENEYLERDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN KONULAR

- 1- Deneylerde breadboardların alt ve üst yatay bağlantılarının besleme ve toprak olarak kullanılması, devre kontrolünde kolaylık sağlar.
- 2- Bağlantı tellerinin uçlarını fazla sıyırmayınız. Yan yana gelen tellerin kısa devre yapma riski vardır.
- 3- Bağlantı tellerini yuvalarına fazla bastırmanız kıvrılması ve kırılmasını neden olabilir. Sıkı geçmesi yeterlidir.
- 4- Bağlantı tellerini keskin bükme içten kırılmalara sebep olabilir.
- 5- Bağlantı tellerinin ucu bükük değil, dümdüz olmalıdır. Yuvalara sokarken ve çıkartırken kolaylık sağlar ve deney setinin ömrünü uzatır.

Yukarıdaki uyarılara dikkat etmemek kalıcı ve geçici arızalar oluşturabilir. Laboratuvarda tarafınızdan gerçekleşen arızadan siz sorumlusunuz. Bu konulara dikkat edilmelidir. Bunlara dikkat edildiği halde sonuçlar beklendiği gibi değil veya hata varsa, kontrolü şu sırada gerçekleştiriniz.

- Yanlış bağlantı
- Kopuk tel
- Elemanların yanlış değerde seçilmesi
- Elemanların bozuk olması
- Cihazların bozuk olması

Ölçü aletinin bozuk olması

Tarih:

Malzeme Listesi:

Her malzeme (prob, breadboard ve multimetre dahil!) bireysel olmak zorundadır. Laboratuvar uygulaması için bunlardan birini uygulamaya getirmeyen öğrenciler laboratuvara alınmayacaktır.

- Breadboard
- Multimetre
- P9100-100MHz Osiloskop Probu (Alınacak osiloskop probunun diğer osiloskoplarla da uyumlu bir şekilde kullanılabilmesi için minimum 100 Mhz çalışma frekansı değerinde olması gerekmektedir.)
- Toplamda 1 metre zil teli (En az farklı iki renk olursa devre kurmanızda kolaylık sağlar, tercihen farklı 3 ya da 4 renk olabilir)
- Dişi-Dişi, Erkek-Erkek, Dişi-Erkek çoklu jumper
- 1 kohm potansiyometre
- 5 kohm potansiyometre
- Krokodil

her birinden 10ar adet alınız)

- 100 Ω
- 220 Ω
- 300 Ω
- 330 Ω
- 470 Ω
- 560 Ω
- 1 K Ω
- 2 K Ω
- 2.7 K Ω
- 4.7 K Ω
- 5.6 K Ω
- 6.8 K Ω
- 10 K Ω
- 12 K Ω
- 22 K Ω

Bobinler

- 10mH,
- 33 mH,
- 100mH

Kondansatörler

- 2.2nF,
- 22nF,
- 10nF,
- 100nF,
- 1 uF
- 100uF

Transistör

- BC 237 Transistör